

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Bendrosios programos projektą rengė: Lina Barauskienė, dr. Arūnas Bukantis, Šarūnas Gerulaitis, dr. Zigmąs Kairaitis, Loreta Latvienė, Angelė Pakamorienė, dr. Laima Railienė, Asta Rutkienė, Rytas Šalna

**Projektas “Skaitmeninio ugdymo turinio
kūrimas ir diegimas”**

Geografijos bendrųjų programų

atnaujinimas

Rytas Šalna

Telšiai

2022 m. rugsėjo 16 d.

Atsižvelgiant į
strateginius dokumentus
ir tyrimų duomenis,
Bendrosiose programose
numatoma

- Stiprinti asmens vertybinių nuostatų, socialinių ir emocinių gebėjimų, pasitikėjimo savo galiomis, atsparumo, kūrybiškumo ugdymą;
- Sistemškai įtraukti pasitikėjimo, pagarbos ir tolerancijos kitokiai nuomonei, pilietiškumo, demokratinio dialogo kultūros ir darnaus vystymosi nuostatų ugdymą;
- Sukurti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti **aukštesnius pasiekimus**, suteikiant tvirtus ir tvarius žinių pagrindus;
- Mokomųjų dalykų turiniu ugdyti **kompetencijas**;
- Prasmingai įtraukti aktualų turinį, skirtą ugdyti mokinių **kompetencijas**;
- Numatyti **ugdymo(si) galimybes** įvairiuose kontekstuose;
- Įtvirtinti sąsajas tarp pakopų, ugdymo sričių ir dalykų;
- Užtikrinti ugdymo tikslų, turinio įgyvendinimo ir pasiekimų **vertinimo dermę**.

Kompetencijos (nuo 2023 m.)

Pažintinė

Pilietiškumo

Skaitmeninė

Komunikavimo

Kūrybiškumo

Kultūrinė

Socialinė ir emocinė ir sveikos gyvensenos

Kompetencijos (2008, 2011)

Pažinimo, mokėjimo mokytis, 2008; 2011

Socialinė; asmeninė, 2008; socialinė pilietinė, 2011

Skaitmeninė

Komunikavimo, 2008; 2011

Iniciatyvumo ir kūrybingumo, 2008; 2011

Kultūrinė, 2011

Socialinė, asmeninė, mokėjimo mokytis, 2008; socialinė pilietinė, 2011

Grindžiamas kompetencijomis *prieš* grindžiamą dalyko turiniu

Esminiai skirtumai

Į dalyko turinį orientuotas ugdymo turinys

- Tai, ko mokiniai mokysis
- Paprastai grindžiamas žiniomis/sampratomis/ faktais, o gebėjimai, vertybės ir požiūris apibrėžiami kur nors kitur
- Daroma prielaida, kad mokytojai žino, kaip ugdyti mokinių gebėjimus
- Paprastai mokiniams tenka pasyvus vaidmuo

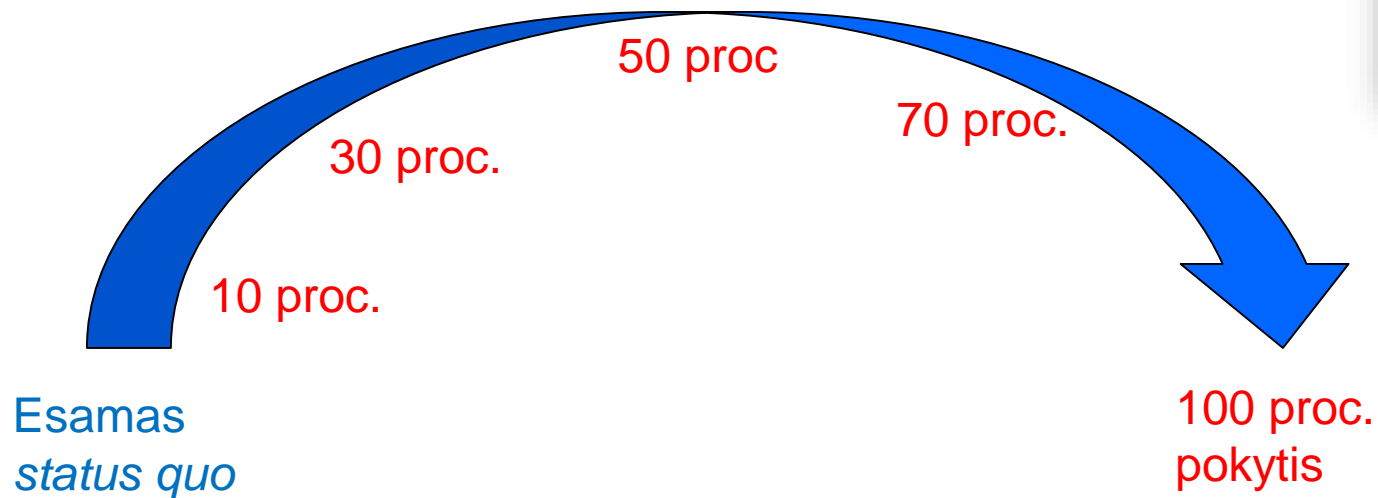
Kompetencijomis grindžiamas ugdymo turinys

- Tai, kaip mokiniai mokysis ir taikys tai, ko išmoko
- Grindžiamas raidos principu (pažanga)
- Įtraukiamas į dalykinį turinį, o ne atskiriamas nuo jo

Didysis iššūkis nuo 2023/2024 metų

Naujoji bendroji geografijos programa

1. Ar esam pasirengę pokyčiams?
2. Ar žinome, ko norime?
3. Kokios geografijos reikia XXI a.?
4. Ar atlaikysime gamtamokslių konkurenciją?

Atliktos 2 LGMA apklausos

Pakoreguotas geografijos mokymo tikslas

*Geografijos dalyko tikslas – ugdyti mokinių orientavimąsi geografinėje erdvėje, geografinį pasaulėvaizdį ir kintančio pasaulio sampratą, grįstą gamtos, socialinių ir humanitarinių mokslų žiniomis, jų sąryšingumu bei šiuolaikinėmis tyrimų technologijomis ir jų rezultatais, kaip sąlyga susikurti vientisą pasaulio sampratą ir vaizdinį, **formuoti darnaus vystymosi** ir pagarbos skirtingoms kultūroms **nuostatas, kompetentingai ir atsakingai dalyvauti visuomenės gyvenime.***

Pagrindinio ugdymo uždaviniai

- 7.1. augina savyje prigimtinį smalsumą, vaizduotę ir norą pažinti pasaulį;
- 7.2. orientuojasi gamtinėje ir visuomeninėje aplinkoje, naudoja kartografijos kūrinius ir geografines informacines sistemas (GIS), kaip patikimus informacinius šaltinius;
- 7.3. domisi ir gilina erdvinį supratimą apie savo gyvenamąją vietą, Lietuvą, Europą ir pasaulį nuo lokalaus iki globalaus lygmens;
- 7.4. renka ir analizuoja įvairiuose informaciniuose šaltiniuose pateiktą geografinę informaciją, ją kritiškai vertina ir įvairiais būdais pateikia;
- 7.5. vartotoja geografijos sąvokas ir vietovardžius, taiko įgytas geografijos žinias ir gebėjimus;
- 7.6. laikosi kasdieniame gyvenime darnaus vystymosi principų, prisiima asmeninę atsakomybę;
- 7.7. parodo pagarbą pasaulio kultūroms ir žmonių gyvensenai;
- 7.8. naudoja įvairius kūrybos būdus ir priemones geografiniams tyrimams bei pateikia duomenimis grįstas išvadas;
- 7.9. pasirengia būti atsakingi ir aktyvūs piliečiais, galintys prisidėti prie ekologiškai ir ekonomiškai darnaus, socialiai teisingo pasaulio kūrimo.

Vidurinio ugdymo uždaviniai

- 8.1. analizuoja ir vertina gamtos dėsningumus bei reiškinius, nurodo jų pasiskirstymą bei įtaką geografinės erdvės formavimuisi;
- 8.2. analizuoja ir **kritiškai vertina** Lietuvos, Europos ir pasaulio socialinio, kultūrinio, ekonominio ir politinio gyvenimo įvykius bei pokyčius;
- 8.3. nurodo lokalinių, regioninių ir globalinių problemų atsiradimo priežastis, raidą bei **siūlo tinkamus sprendimo būdus, motyvuotai reiškia savo nuomonę aiškindami jas**;
- 8.4. lygina pasaulio valstybes ir regionus gamtiniu, visuomeniniu ir geopolitiniu aspektu;
- 8.5. diskutuoja geografinėmis temomis, tinkamai vartoja geografijos sąvokas;
- 8.6. **taiko praktinio ir kūrybinio darbo gebėjimus** bei formuoja geografinių objektų vaizdinius;
- 8.7. **grindžia savo veiklą įvairiose gyvenimo srityse darnaus vystymosi principais, humanizmo ir demokratijos vertybėmis, savitarpio supratimu**;
- 8.8. domisi moderniosiomis technologijomis, Lietuvos ir Europos Sąjungos prioritetinėmis mokslo kryptimis, susipažįsta su profesijomis, kurioms reikia geografijos žinių ir gebėjimų;
- 8.9. pasirengia studijoms aukštojoje mokykloje ir mokymui(si) visą gyvenimą.

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

2008 m. BP (dabar esančios)

1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje
2. Geografinės informacijos skaitymas
3. Regiono pažinimo raiška
4. Aplinkos pažinimas ir tyrimai

Programoje ugdymo turinys pateiktas koncentrais: 5–6, 7–8, 9–10 klasės. Kiekvieno koncentro turinį sudaro santykinai atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos veiklos sritys.

Nauja

1. Geografijos mokslo pažinimas ir orientavimasis erdvėje bei žemėlapyje

1. orientavimasis erdvėje, vietovėje ir žemėlapyje
2. geografinės padėties nustatymas ir apibūdinimas
3. geografijos mokslo pažinimo klausimų analizavimas

2. Geografinių reiškinių, procesų ir sistemų pažinimas

1. gamtos procesų, reiškinių ir sistemų analizė
2. visuomeninių procesų, reiškinių ir sistemų analizė
3. gamtinių ir visuomeninių sistemų sąryšingumo analizė

3. Pasaulio geografinis pažinimas ir globalių iššūkių žmonijai analizė

1. pasaulio šalių, regionų, vietovių gamtinių ir visuomeninių bruožų analizė darnaus vystymosi kontekste
2. pasaulio šalių, regionų, vietovių geografinių bruožų ir ypatumų erdvinės raiškos aiškinimas (interpretavimas)
3. pasaulio, Europos ir Lietuvos globalizacijos procesų, jų kaitos laike ir erdvėje analizė

4. Geografinių tyrimų gebėjimai

1. geografinių klausimų kėlimas
2. geografinės informacijos paieška ir atranka
3. geografinės informacijos tvarkymas ir pateikimas
4. geografinės informacijos analizavimas ir interpretavimas
5. atsakymas į geografinius klausimus ir išvadų formulavimas

Išplėtota pasiekimų raida nuo 1 iki 12 klasės

1-2 mokymosi metai	3-4 mokymosi metai	5-6 mokymosi metai	7-8 mokymosi metai	9-10 mokymosi metai
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje				
1.1 Orientavimasis erdvėje 1.2 Orientavimasis kartografiniuose kūriniuose 1.3 Geografinės padėties nustatymas				
1.1 Mokytojui padedant orientuotis realioje erdvėje ir artimiausioje gyvenamojoje aplinkoje.	1.1 Remiantis aplinkos požymiais, naudojantis savo pasirinktomis ir mokytojo rekomenduojamomis priemonėmis, orientuotis pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje.	1.1 Parinkti ir derinti įvairias priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Paaiškinti erdvinius ryšius tarp objektų, taikyti pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinėse erdvėse.	1.1 Pasirinkti, derinti ir taikyti kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Nustatyti laiko juostų / zonų santykį su pasauliniu koordinuotuoju laiku.	1.1 Tikslingai naudoti GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi nepažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Gebėti įtraukti geografinius faktus ir objektus į erdvinės sistemos ir nustatyti tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius.
1.2 Elementariai orientuojasi realioje erdvėje, apibūdinti pažįstamą vietovę pagal judėjimo maršrutą.	1.2 Elementariai orientuotis artimiausioje aplinkoje, vietovės plane, Lietuvos žemėlapyje ir gaublyje, geba įvardyti juose esančią bendriausią gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją.	1.2 Orientuotis įvairaus mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, naudoti kartografinį žodyną, nusakyti kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją.	1.2 Analizuoti ir lyginti įprastuose kartografiniuose šaltiniuose simboliais išreiktą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją.	1.2 Analizuoti, interpretuoti ir kritiškai vertinti kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai ir kūrybiškai naudoti GIS technologijas, kartografinius simbolius kurdami topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.
1.3 Nurodyti savo gyvenamosios vietos adresą.	1.3 Lietuvos žemėlapyje rasti ir parodyti svarbiausius geografinius objektus, pasaulio žemėlapyje – žemynus ir vandenynus.	1.3 Įvairaus mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais apibūdinti geografinių objektų padėtį, padedant mokytojui, nustatyti geografines koordinates.	1.3 Įvairaus mastelio žemėlapiuose, remiantis geografinio tinklo elementais bei skaitmenine kartografinė informacija nustatyti geografinių objektų padėtį, palyginti įvairių objektų padėties ypatumus, nurodyti elementarius kelis jų skirtumus.	1.3 Geografinės padėties nustatymui kūrybiškai pasirinkti įvairius geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoti GIS technologijas bei nustatyti objektų gamtinę, ekonominę ir geopolitinę geografinę padėtį, analizuoti, interpretuoti ir kritiškai vertina jos ypatumus.

Bendrujų programų struktūra

Mokymosi turinio apimtys pateikiamos išskiriant

- privalomą dalyko turinį (apie 70 proc.);
- pasirenkamą turinį (apie 30 proc.).

Programų rengėjai orientavosi į šiuo metu galiojantį Bendrujų programų įgyvendinimui skirtą laiką.

Mokymosi turinys, 6-10 klasės

6 klasė	7 klasė	8 klasė	9 klasė	10 klasė
<ul style="list-style-type: none"> Įvadas į geografiją Orientavimasis vietovėje Planeta Žemė Atmosfera, orai ir klimatas Valstybės ir gyventojai, Lietuva Europoje Lietuvos kraštovaizdžiai Kaimas ir miestas Žmonių ūkinė veikla 	<ul style="list-style-type: none"> Orientavimasis erdvėje Europos politinis žemėlapis ir gyventojai Europos gamtos ypatumai Ekonominės veiklos Europoje Gamtos jėgos ir jų padariniai Valstybių ekonominės galios skirtumai, globalizacija, darnus vystymasis 	<ul style="list-style-type: none"> Orientavimasis kartografinėje informacijoje Pasaulio klimatas Geografinės zonos ir jų aplinkos ūkinis naudojimas Valstybių ir regionų apžvalga (Australija, Indija, JAV, Kinija, Rusija) 	<ul style="list-style-type: none"> Pasaulio politinis žemėlapis ir valstybių ekonominės galios skirtumai Lietuvos ir pasaulio gyventojai, migracija Urbanizacija Lietuvoje ir pasaulyje Gamtos ištekliai ir darnus jų naudojimas Pasaulinis vandenynas ir darnus jo naudojimas 	<ul style="list-style-type: none"> Kartografinė vizualizacija ir komunikacija Ekonominiai procesai pasaulyje ir Lietuvoje Globalizacija ir pasaulio prekyba Klimato kaita ir klimato apsauga

PRAKTINĖS GEBĖJIMŲ UŽDUOTYS

BP

GEOGRAFINIAI TYRIMAI

BP

GEOGRAFINIAI TERMINAI (SĄVOKOS)

MR

Pasirenkamas geografijos mokymo(si) turinys

MR

GEOGRAFINIŲ VIETOVARDŽIŲ SĄVADAS

MR

Mokymosi turinys, 11-12 klasės

11 klasė, 2023 /24 m.	12 klasė, 2024 /25 m.
1. Geografinis mąstymas, Žemės sistema ir globalieji iššūkiai žmonijai	7. Besikeičianti pasaulio ekonomika
2. Vidinės ir išorinės Žemės jėgos bei reljefo kaita	8. Globalus pasaulis
3. Atmosferos ir vandenyno procesai	9. Išteklių ir darnus jų valdymas
4. Geografinis zoniškumas ir dirvožemis	10. Klimato kaita
5. Gyventojai ir migracijos	11. Ekonominio lygio skirtumai pasaulyje, nelygybės mažinimas
6. Urbanizacija	12. Tarptautiniai ryšiai taikai užtikrinti

Tarpdalykinės temos

Siūloma į mokymo turinį prasmingai įtraukti tarpdalykines temas:

Darnus vystymasis:

- *Pasaulis be skurdo ir bado;*
- *Sveikata, sveika gyvensena;*
- *Lyčių lygybė, lygios galimybės ir kt.;*
- *Taikios ir įtraukios bendruomenės;*
- *Darnūs miestai ir gyvenvietės;*
- *Tausojantis žemės ūkis, sveiki maisto produktai;*
- *Žiedinė ekonomika, pridėtinę vertę kuriančios darbo vietos;*
- *Švietimo vaidmuo, mokymasis visą gyvenimą;*
- *Pažangios technologijos ir inovacijos;*
- *Aplinkos apsauga;*
- *Atsakingas vartojimas, gamtos išteklių tausojimas;*
- *Klimato kaitos prevencija, darni energetika, transportas;*
- *Ekosistemų, biologinės įvairovės apsauga;*
- *Tarptautinis bendradarbiavimas;*
- *Solidarumas.*

Dabar geografijos programoje atspindimi darnaus vystymosi tikslai

Darnaus vystymosi tikslai (DVT) – tai siekių, susijusių su Žemės ir žmonijos ateitimi, rinkinys. Jį sudarė [Jungtinės Tautos](#) 2015 m. DVT programa vykdoma nuo 2015 m. iki 2030 m. Suformuluota 17 tikslų ir 169 konkrečių užduočių tiems tikslams pasiekti

Darnaus vystymosi tikslai

Darnaus vystymosi tikslai (DVT) – tai siekių, susijusių su Žemės ir žmonijos ateitimi, rinkinys. Jį sudarė Jungtinės Tautos 2015 m. DVT programa bus vykdoma nuo 2015 m. iki 2030 m. Suformuluota 17 tikslų ir 169 konkrečių užduočių tiems tikslams pasiekti

Mokymai geografijos mokytojams

NŠA

ES projekto "Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas"
2.2 veikla "Metodinės pagalbos mokykloms, įgyvendinti nančioms atnaujintą ugdymo turinį, teikimas"

„Tikslinė pagalba dirbant pagal atnaujintas geografijos mokymo programas“

Pradžia: 2022 m. spalio–lapkritis
Pabaiga: ~~kovas

ŠMSM

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1273 „Dėl Pedagogų bendruomenės asociacijų projektų, skirtų stiprinti priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo pedagogų kompetencijas įgyvendinti atnaujintas bendrąsias programas, finansavimo“

„Lietuvos Respublikos Geografijos Mokytojų Asociacijos tikslinė pagalba dirbant pagal atnaujintas geografijos mokymo programas“

Pradžia: 2022 m. spalio
Pabaiga: gruodis

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

GEOGRAFIJOS BENDROSIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJOS

Bendrosios programos projektą rengė: Lina Barauskienė, dr. Arūnas Bukantis, Šarūnas Gerulaitis
dr. Zigmantas Kairaitis, Angelė Pakamorienė, dr. Laima Railienė, Asta Rutkienė, Rytas Šalna

Turinys

IVADAS	2
1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos. Geografijos dalyko mokymosi turinio atnaujinimas: prieigos, nuostatos ir paradigminiai posūkiai	5
1.1. Mokymosi turinio atnaujinimo bendrosios prieigos.....	4
1.2. Geografijos turinio kaita ir keičiantis pasaulis.....	5